

HOERA!

40
JAAR

De Hessenhof

Van haver **TOT GORT**

Nu z'n kwekerij veertig jaar bestaat, staat Hans Kramer vaker stil bij wat er allemaal is veranderd. Zoals het vermeerderen van planten. Als je dat als kweker zelf doet, vergt dat veel geduld en toewijding. Door tijdgebrek en drukte vallen tegenwoordig veel kwekers voor de verleiding van kant-en-klaar opgekweekte planten van de massavermeerderaars.

tekst en beeld HANS KRAMER

Toen ik in 1981 met de kwekerij begon, barstte het van de kwekerijen. De meeste waren vergeleken met nu erg klein, maar ze hadden een ding gemeen: ze deden de vermeerdering zelf. Of het nu om vaste planten, heesters of bomen ging, elke kwekerij had zijn eigen moerhoek (of moederplantenhoek). Dat was en is de trots van de kweker. Daar werd niet alleen het vermeerderingsmateriaal afgehaald, je kon ook door de jaren heen zien hoe de planten zich gedroegen en zo kende de kweker zijn planten van haver tot gort. Al die planten waren net een grote familie. Op de moederplantenhoek stonden de opa's en oma's en in de stek- en zaaibakken stonden de nakomelingen daarvan.

Hoe anders is het nu. Door de komst van de grote vermeerderingsbedrijven en weefselkweeklaboratoria zijn bijna alle moederplantenhoeken verdwenen. En daarmee ook - en dat is nog het meest betreurenswaardig - het unieke van elke kwekerij. Nu biedt elke kwekerij dezelfde *Brunnera* en *Persicaria* aan, want die worden door de groothandel massaal vermeerderd.

Hoe is dat nu zo gekomen? Kwekers happen natuurlijk gretig toe als er juist op het moment dat het op een kwekerij het drukst is, prachtige, in trays opgekweekte soorten aangeboden worden. En ik moet toegeven, wij doen dat ook weleens met soorten waar kwekersrecht op rust, want die mag je niet zelf vermeerderen. Juist als het krioelt van de klanten op je bedrijf in april en mei en de vermeerdering erbij in dreigt te schieten, komen de grote jongens te hulp. Je hoeft maar per internet te bestellen en het jonge plantgoed wordt thuisbezorgd.

Scheuren

Gelukkig is het niet allemaal kommer en kwel. Er zijn nog best een aantal kwekers die zelf vermeerderen. Je kunt zo'n kwekerij snel herkennen aan de aanwezigheid van moederbedden. Dat is geen aangelegde showtuin, want daar kun je met de beste wil van de wereld niet of nauwelijks fatsoenlijk uit vermeerderen. Nee, dat zijn rechte bedjes, meestal van een meter breed (voor vaste planten) waar de planten netjes op rijtjes naast elkaar staan. Er lijkt geen logica in te zitten, maar dat is slechts schijn. Zo hebben wij de planten die we uit stek vermeerderen bij elkaar staan. De planten die gescheurd worden, waar we wortelstek van nemen of die door zaad vermeerderd worden staan allemaal gegroepeerd bij elkaar.

Het scheuren (delen) van vaste planten lijkt de gemakkelijkste methode van vermeerdering, maar geeft ons eigenlijk het meeste werk. Een voorbeeld: het geslacht *Cimicifuga* (nu *Actaea*) wordt doorgaans alleen door scheuren vermeerderd. Zo maakten we in maart van dit jaar een plantbed klaar voor *Cimicifuga simplex* 'Brunette', voorzagen het rijkelijk van bladcompost en plantten daar vijftig jonge moederplanten uit. Wanneer kunnen we deze nu gaan delen? Hier gaat bij ons drie jaar overheen. Dan worden ze voor de winter gerooid en delen we ze voorzichtig met een mes. Als we vijf tot acht scheurlingen uit een pol halen zijn we heel tevreden. Maar we houden ook vijftig scheurlingen apart om weer uit te planten. Dat kan pas in maart 2023! Dus hebben we maar eens in de drie jaar planten. Dat willen we niet, daarom hebben we van elk soort zilverkaars drie jaargangen staan. Er gaat dus best wat tijd en zorg inzitten.

Zaaien

Dan is zaaien eigenlijk veel gemakkelijker. En inderdaad, veel vaste planten laten zich gemakkelijk zaaien. Althans, zolang het maar geen vorstkiemers zijn of, nog trager, zaden met een dubbele kiemrust. Maar om eens met een gemakkelijke te beginnen; *Linaria purpurea*, het vlasleeuwebekje of de wat

zeldzamere wijnrode *Salvia viscosa*. Die kiemen zo snel dat je ze het beste in april gelijk in trays kunt zaaien. Na vier weken pot je ze op en na twee à drie maanden heb je dus een verkoopbare plant. Het is zo gemakkelijk dat je je afvraagt waarom niet meer mensen kweker zijn geworden. Maar het kan ook anders. Laten we weer even teruggaan naar de *Cimicifuga*. Want de botanische soorten - dat zijn de soorten zonder cultivarnaam - komen soortecht terug en kun je in principe door zaad vermeerderen. Maar dat duurt wel wat langer. *Cimicifuga*'s bloeien laat, de meeste pas in september-oktober, en de zaadzetting is altijd in een soort wedloop verwikkeld met de naderende winter. Om die reden wordt het zaad elk jaar verbazingwekkend snel gevormd en eind oktober-begin november is het rijp. Dan is het zaak om dit gelijk te zaaien. Wacht je tot het voorjaar, dan komt het niet meer op. Zo zaaide ik afgelopen jaar in november de wonderschone *Cimicifuga dahurica*. Er worden massaal zaden gevormd, die we in aardewerken zaaipannen uitzaaien. Afgelopen winter werden ze blootgesteld aan alle weersomstandigheden. Dat gaat de komende zomer gewoon door, zonder dat er wat gaat kiemen. Zaak is wel de boel niet uit te laten drogen, daartoe graven we de pannen vaak in. Het oogt heel ouderwets maar het werkt perfect. De winter van '21-'22 moet hier ook nog overheen en als alles goed gaat kiemen de zaden in maart 2022. Dan ben je anderhalf jaar en twee winters verder. De jonge plantjes moeten dan nog worden verspeend en zijn pas na twee jaar verkoopklaar. Een heel werk dus! Het voordeel van zaaien is wel dat je veel meer planten krijgt dan met scheuren. In een zo'n zaadpan kunnen gemakkelijk vijfhonderd zaden kiemen.

Stekken

De vermeerderingsmethode die de laatste jaren flink veranderd is, is het stekken van vaste planten. Dat heeft een enorme vlucht genomen, getuige de grote stekbedrijven die daarin gespecialiseerd zijn. Wij hebben onze eigen stekkas en eerlijk gezegd komt er tegenwoordig nog best wat techniek bij kijken om de planten snel te laten wortelen. In het begin stekten we alles onder plastic en eigenlijk is daar nog steeds niets mis mee. Maar in de stilstaande lucht onder plastic kunnen schimmels zich snel ontwikkelen. Bovendien is het met de zeer warme zomers van de laatste jaren bijna niet mogelijk om de temperatuur onder het plastic op een acceptabel niveau te houden. ►

DE KEUZE VAN KRAMER

Dan is het stekken onder waternevel - of beter nog: mist - een uitkomst. Wij hebben er flink in geïnvesteerd. Kost het al een hoop tijd om gezonde moederplanten te kweken, waar je zorgvuldig stekken van afsnijdt, dan moet het vervolgtraject ook helemaal in orde zijn. De stekken worden meteen in trays gestoken en vervolgens aangegoten, zodat ze goed in contact staan met de stekkaarde. Dan gaan ze de mistkas in waar de luchtvochtigheid op zo'n 85-90% gehouden wordt. Is het heel heet, dan gaat het schaduwdoek dicht en de luchtramen op een kier. Bewortelingshormonen mogen we vanwege onze biologische standaard niet gebruiken, maar we missen het niet. Als de stekken vanaf de eigen moederbedden gelijk gestoken en in de kas weggezet worden kan daar niets tegenop. April tot en met juni zijn de belangrijkste stekmaanden voor de vaste planten. In juli stoppen we even, want dan is het te heet, waarna we half augustus weer beginnen met het herfststekken. Deze stekken overwinteren dan vorstvrij om in het voorjaar opgepot te kunnen worden. Miranda doet allerlei proeven

met herfststekken, om de werkpiek in het voorjaar wat af te vlakken. Niet alle vaste planten die je zo laat steekt maken een goede winterknop, maar soms lukt het verrassend goed. Zo kun je *Phlox paniculata* prima in augustus stekken. In het voorjaar komen ze vanuit de wortel weer op.

Kennis delen

Weinig zaken wekken zoveel belangstelling onder klanten als de vermeerdering van planten. We hadden er zoveel vragen over dat we besloten jaarlijks in de herfst stek- en zaaicursussen te geven. Men heeft het weleens over kwekersgeheimen. Wij houden niet van dat woord. Alle geheimen van de vermeerdering geven we hierbij graag prijs. Want door de eerdergenoemde massavermeerderders zou het vak van planten vermeerderen maar zo uit kunnen sterven. Terwijl dat het leukste is wat er is. Planten vermeerderen die dan vervolgens door iemand geplant worden die er hopelijk veel plezier aan heeft. En net zo belangrijk, de wereld wordt er groener van! ♦

De natuurlijkste afscheiding in uw tuin!

VAN AALSBURG BV

Onze schuttingen zijn een sieraad en verrijking van uw tuin. Natuurvriendelijk. Plaatsing in één dag. In elke vorm en hoogte. Voor heel lang tuinplezier. Gunstige prijs-kwaliteitverhouding. Familiebedrijf Van Aalsburg bestaat sinds 1964 en plaatst meer dan 500 schuttingen per jaar. Bel voor een afspraak en laat u adviseren op onze bedrijfslocatie (4 ha.) in Hellouw, West Betuwe. Lees ook de reviews!

Andere producten van wilgenhout:

- ✓ moestuinbakken
- ✓ containerbakken
- ✓ speeltunnels
- ✓ zitbankjes
- ✓ tuin- en speelhuisjes
- ✓ wilgenhutten (iglo's)
- ✓ hout- en geluidswallen
- ✓ (levende) wilgentenentunnels

Wij vlechten alles wat u wilt ...

Paalgraaf 11 | 4174 LC Hellouw | 0418-581229 | info@vanaalsburgbv.nl | www.vanaalsburgbv.nl

1 Scheuren (hier *Geum* 'Bell Bank') lijkt de gemakkelijkste methode van vermeerdering, maar geeft eigenlijk het meeste werk.

2 Stektrays vol stekken.

3 Miranda bezig met het verspenen van jonge planten.

Foto: Maayke de Ridder

HANS KRAMER

Hans Kramer is kweker. Op zijn kwekerij De Hessenhof in het Gelderse Ede vind je een grote keuze aan biologisch geteelde vaste planten, die hij samen met zijn vrouw Miranda opkweekt en vermeerdert.

Hans is een pleitbezorger van sterke, botanische soorten, die je ook in de natuur kunt aantreffen en die in de tuin jarenlang meegaan. Meer info: www.hessenhof.nl.